

Τό «Πάτερ ἡμῶν»

Τό «Πάτερ ἡμῶν» εἶναι ἡ προσευχή πού μαθαίνουμε ἀπό τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς μας. Πολλά παιδάκια τὴν ψελλίζουν, ἔστω καί μέ κάποια λάθη, πρὶν ἀκόμα πᾶνε στό σχολεῖο. Τὴν ἔχουν μάθει ἀπό τόν παππού ἢ τὴ γιαγιά, τοὺς γονεῖς ἢ τὰ μεγαλύτερα ἀδέλφια τους. Τὴν ἀκοῦν πρὶν ἀπό τό μεσημεριανό ἢ βραδινό φαγητό στό σπίτι τους, σέ κάθε θεία Λειτουργία καί σέ πολλές ἱερές Ἀκολουθίες.

Τό «Πάτερ ἡμῶν» εἶναι καί ἡ συνηθισμένη προσευχή στό Δημοτικό Σχολεῖο. Εἶτε ἀπαγγέλλεται ἀπό κάποιο μαθητὴ ἢ μαθήτρια εἶτε ἀπό ὄλους μαζί στό προαύλιο πρὶν τὴν ἔναρξη τῶν μαθημάτων, ἢ καί μέσα στὴν αἴθουσα ἀπό κάθε τάξη.

Τό «Πάτερ ἡμῶν» εἶναι, ἔπειτα, ἡ προσευχή στὰ Κατηχητικά Σχολεῖα, στὶς νεανικές χριστιανικές «συντροφικές» ἢ «ομάδες», στὶς Κατασκηνώσεις, παντοῦ.

Μικροί καί μεγάλοι, περισσότερο ἢ λιγότερο πιστοί, σέ στιγμές χαρᾶς ἢ λύπης, τό «Πάτερ ἡμῶν» χρησιμοποιοῦν σάν τὴν πιό προσφιλή προσευχή πρὸς τὸν πανάγιο Θεό.

Πόσοι, ὅμως, γνωρίζουν τὴ βαθύτερη σημασία καί τό περιεχόμενο τῆς ὑπέροχης αὐτῆς προσευχῆς, τὴν ὁποία μᾶς δίδαξε ὁ Ἰδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστός;

Τὴν ἀνάγκη αὐτὴ ἐπιθυμεῖ νά καλύψει ἡ ἔκδοση τοῦ παρόντος φυλλαδίου, στὸν τύπο τῶν ἐρωτήσεων καί ἀπαντήσεων, ἀφοῦ στὴν ἀρχὴ σημειωθοῦν λίγα λόγια γενικά γιὰ τὴν προσευχή.

Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

— Έρ.: Υπάρχει καμιά μαρτυρία από τόν λόγο του Θεού ότι η προσευχή είναι τό μέσον για νά αποκτήσουμε κάτι πού επιθυμούμε;

— Άπ.: Ο ίδιος ό Ίησούς Χριστός συνδέει τήν προσευχή μέ τήν έλπίδα στό νά εισακουστούν τά αιτήματά μας: «Ό,τι ζητήσετε στό όνομά μου, αυτό θά τό κάνω, για νά δοξασθεί ό Πατέρας έν τῷ Υίῳ. Έάν ζητήσετε κάτι στό όνομά μου, έγώ θά τό κάνω» (Ίω. 14, 13.14).

— Έρ.: Τί είναι η προσευχή;

— Άπ.: Είναι «ή ένωση του ανθρώπου μέ τόν Θεό», λέει ό άγιος Ιωάννης, συγγραφέας του βιβλίου «Κλίμαξ» (λόγος 28,1). «Η προσευχή κατεβάζει τόν μεγάλο Θεό στην μικρή καρδιά και ανεβάζει τήν μικρή καρδιά στόν μεγάλο Θεό».

— Έρ.: Τί πρέπει νά λέει ό χριστιανός στην προσευχή του;

— Άπ.: Πρώτον, νά δοξολογει τόν Θεό για τήν δόξα Του, για τίς θείες τελειότητές Του. Δεύτερον, νά Τόν εύχαριστεί για τά έλέη Του και τρίτον νά Του ζητάει ό,τι χρειάζεται. Έτσι υπάρχουν τρεις κύριες μορφές προσευχής: Η δοξολογία, η εύχαριστία και η αίτηση.

— Έρ.: Μπορεί ένας άνθρωπος νά προσευχηθεί χωρίς λόγια;

— Άπ.: Μπορεί μέ τόν νου και τήν καρδιά. Τέτοιο παράδειγμα μπορούμε νά δοῦμε στόν Μωυσή, προτού νά περάσει τήν Έρυθρά Θάλασσα (Βλ. Έξοδ. 14,15).

— Έρ.: Έχει αυτή η προσευχή κανένα ιδιαίτερο όνομα;

— Άπ.: Καλείται προσευχή τής καρδιάς ή του νούς' «έσωτερική» προσευχή, ένδόμυχη. Ένώ ή άλλη προσευχή πού εκφράζεται μέ λόγια και συνοδεύεται μέ άλλα σημεία εύλαβείας λέγεται προφορική ή «έξωτερική» προσευχή.

— Έρ.: Μπορεί νά γίνεται «έξωτερική» προσευχή χωρίς νά είναι και «έσωτερική»;

— Άπ.: Μπορεί αυτό γίνεται όταν ένας άνθρωπος προφέρει λόγια προσευχής, χωρίς νά τά προσέχει και νά συμμετέχει σ' αυτά πού λέει.

— Έρ.: Μπορεί νά εισακουστεί μιá «έξωτερική» μόνο προσευχή, χωρίς τήν έσωτερική συμμετοχή τής καρδιάς;

— Άπ.: Όχι! Δέν εισακούεται μιá τέτοια προσευχή, οὔτε κερδίζει τήν Χάρη του Θεού. Ο Ίδιος ό Θεός από παλαιά εκδήλωσε τήν δυσαρέσκειά Του σέ μιá τέτοια προσευχή. «Ο λαός μου αυτός μέ τό στόμα τους μέ πλησιάζει και μέ τά χείλη μέ τιμά, ένώ ή καρδιά τους είναι πολύ μακρυνά από μένα' μάτια μέ λατρεύουν» (Ήσ. 29,13. Ματθ. 15, 8.9).

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

— Έρ.: Υπάρχει προσευχή που νά μπορεί νά καθοριστεί σαν κοινή χριστιανική προσευχή και νά είναι πρότυπο όλων τῶν προσευχῶν;

Ἄπ.: Τέτοια προσευχή εἶναι ἡ λεγόμενη «Κυριακή προσευχή».

— Έρ.: Γιατί λέγεται ἔτσι ἡ προσευχή αὐτή;

Ἄπ.: Λέγεται ἔτσι γιατί τήν δίδαξε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός στους Ἀποστόλους καί αὐτοί τήν παρέδωσαν σ' ὄλους τούς πιστούς.

— Έρ.: Ποιά εἶναι αὐτή ἡ προσευχή;

Ἄπ.: Εἶναι ἡ ἑξῆς:

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·

Ἁγιασθήτω τό ὄνομά Σου·

Ἐλθέτω ἡ βασιλεία Σου·

Γενηθήτω τό θέλημά Σου,

ὡς ἐν οὐρανῷ, καί ἐπί τῆς γῆς·

Τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον

δός ἡμῖν σήμερον·

Καί ἄφες ἡμῖν τά ὀφειλήματα ἡμῶν,

ὡς καί ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·

Καί μή εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν·

Ἄλλά ρῦσαι ἡμᾶς ἀπό τοῦ πονηροῦ.

Ὅτι Σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καί ἡ δύναμις

καί ἡ δόξα εἰς τούς αἰῶνας· Ἀμήν¹.

— Έρ.: Πῶς μπορούμε νά διαιρέσουμε τήν Κυριακή προσευχή γιά νά τήν νοήσουμε καλύτερα;

Ἄπ.: Νά τήν διαιρέσουμε σέ τρία μέρη: Στήν ἐπίκληση, στά ἑπτά αἰτήματα καί στήν δοξολογία.

Η ΕΠΙΚΛΗΣΗ

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

— Έρ.: Πῶς τοιμάμε καί καλοῦμε τόν Θεό πατέρα;

Ἄπ.: Μέ τήν πίστη στόν Ἰησοῦ Χριστό καί μέ τήν Χάρη τῆς ἀναγέννησης. «Σέ ὅσους τόν δέχτηκαν, ἔδωσε ἐξουσία νά γίνουν παιδιά τοῦ Θεοῦ, σ' ἐκείνους δηλαδή που πιστεύουν στό ὄνομά Του, οἱ ὅποιοι οὔτε ἀπό αἷμα, οὔτε ἀπό τό θέλημα σαρκός, οὔτε ἀπό τό θέλημα ἀνδρός, ἀλλά ἀπό τόν Θεό γεννήθηκαν» (Ἰωάν. 1,12-13). Ὅποιος ὅμως ζεῖ φαῦλο βίο καί ὀνομάζει τόν Θεό Πατέρα ψεύδεται καί πρὸς τόν Θεό καί πρὸς τόν ἑαυτό του.

— Έρ.: Πρέπει νά λέμε «Πάτερ ἡμῶν», «ἡμῶν» στόν πληθυντικό ἀριθμό, καί ὅταν λέμε μόνοι μας τήν Κυριακή προσευχή;

Ἄπ.: Βεβαίως πρέπει καί ἀπαιτεῖται νά λέμε τό «ἡμῶν», γιατί ἔτσι θυμόμαστε τούς ἄλλους ἀδελφούς μας χριστιανούς, μέ τούς ὁποίους ἀποτελοῦμε τήν ἱερή οἰκογένειά μας, τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ χριστιανική ἀγάπη ἀπαιτεῖ, ὅταν προσευχόμαστε στόν Θεό, νά ζητάμε ἀγαθά γιά ὅλα τά ἀδέλφια μας, ὅπως ζητάμε ἀγαθά γιά τόν ἑαυτό μας. Ἡ μικρή λέξη «ἡμῶν» τῆς Κυριακῆς προσευχῆς εἶναι πολύ δυνατή καί ἐκφράζει τήν μεταξύ μας ἀδελφότητα.

— Έρ.: Γιατί λέμε στήν ἐπίκληση ὅτι ὁ Θεός κατοικεῖ στους οὐρανοῦς; («ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»).

Ἄπ.: Λέγοντες γιά τόν Θεό «ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς», δέν τόν κλείνουμε στόν οὐρανό, γιατί ὁ Θεός εἶναι ἀχώρητος καί ἀπερίγραπτος. Ὁ Θεός εἶναι πανταχοῦ παρῶν.

Ἄλλά λέγομε ὅτι ὁ Θεός εἶναι στόν οὐρανό σάν ἄξιο τόπο γι' Αὐτόν, ἐπειδή εἶναι καθαρώτατος ὁ τόπος αὐτός, γιατί σ' αὐτόν κατοικοῦν οἱ ἄλλες δυνάμεις καί οἱ δῆμοι τῶν ἁγίων στούς ὁποίους ἀναπαύεται ὁ Θεός. Κυρίως ὁμως λέγοντες στήν ἐπίκληση τῆς Κυριακῆς προσευχῆς γιά τόν Θεό μας ὅτι κατοικεῖ στούς οὐρανοῦς, παραινουμε νά μὴν προσηλωνόμαστε στά γήινα καί μάταια πράγματα, ἀλλά νά προσβλέπουμε πρός τά ἄνω², πρός τόν οὐρανό, ἐκεῖ νά σπεύδουμε νά ἀνεβοῦμε μέ τήν κλίματα τῶν ἀρετῶν, ὅπου εἶναι ὁ Πατέρας μας Θεός.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΙΤΗΜΑ

Ἁγιασθήτω τό ὄνομά Σου.

— **Ἐρ.:** Δέν εἶναι ἅγιο τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ καί λέμε «ἁγιασθήτω τό ὄνομά Σου»;

Ἀπ.: Ἄναμφίβολα εἶναι. Ἡ Παναγία μας δοξολογώντας τόν Θεό κατά τήν ἐπίσκεψή της στήν Ἐλισάβετ εἶπε: «Ἅγιον τό ὄνομα Αὐτοῦ» (Λουκ. 1,50).

— **Ἐρ.:** Γιατί, λοιπόν, λέμε στόν Θεό «ἁγιασθήτω τό ὄνομά Σου»;

Ἀπ.: Νά ἁγιασθεῖ στούς ἀνθρώπους· νά γνωρίσουν, δηλαδή, οἱ ἄνθρωποι τήν ἁγιότητά Του. Ἄλλά τό «ἁγιασθήτω» σημαίνει «δοξασθήτω», νά δοξαστεῖ ὁ Θεός ἀπό ἡμᾶς. Γιατί ἡ λέξη «ἅγιος» κυρίως σημαίνει ὁ ἐνδοξος, ὁ μεγαλοπρεπής.

— **Ἐρ.:** Πῶς δοξάζεται ὁ Θεός ἀπό ἡμᾶς;

Ἀπ.: Πρώτον, ἔχοντας στήν σκέψη μας καί στήν καρδιά μας τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ καί ζώντας κατά τό ἅγιο θέλημά Του, Τόν δοξάζουμε ἑμεῖς οἱ ἴδιοι· δεύτερον, ὅταν οἱ ἄλλοι βλέπουν τά καλά μας ἔργα Τόν δοξάζουν καί αὐτοί. Ὁ Κύριός μας εἶπε: «Ἄς λάμψει τό φῶς σας

προσῆκῶς ἀνθρώπους, γιά νά δοῦν τά καλά σας ἔργα καί νά δοξάσουν τόν Πατέρα σας, πού εἶναι στόν οὐρανό» (Ματθ. 5,16).

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΙΤΗΜΑ

Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία Σου.

— **Ἐρ.:** Ποιά εἶναι ἡ «Βασιλεία τοῦ Θεοῦ» πού ζητάμε νά ἔρθει σ' αὐτό τό δεύτερο αἴτημα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς;

Ἀπ.: Εἶναι τό Βασίλειο τῆς Χάριτος, τό ὁποῖο, ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, εἶναι «δικαιοσύνη, εἰρήνη καί χαρά, πού χορηγεῖ τό Πνεῦμα τό Ἅγιο» (Ρωμ. 14,17) πού ὑπάρχει στήν Ἐκκλησία.

— **Ἐρ.:** Καί δέν ἔχει ἔρθει αὐτό τό Βασίλειο;

Ἀπ.: Ἦρθε, μυστικά καί ἐσωτερικά. «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δέν ἔρχεται μέ τρόπο πού νά μπορεῖ νά τήν παρατηρήσετε» (Λουκ. 17,20.21). Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ· καί λέγοντας «Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία Σου» ἐκφράζουμε τήν εὐχή νά ἐπικρατήσει ἡ Ἐκκλησία κάτω στή γῆ, γιά ὅλους τοῦς ἀνθρώπους.

— **Ἐρ.:** Μποροῦμε νά ἐννοήσουμε τίποτε περισσότερο μέ τό αἴτημα «Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία Σου»;

Ἀπ.: Μέ τήν ἐκφραση «Βασιλεία τοῦ Θεοῦ» μποροῦμε νά νοήσουμε τήν δεύτερη παρουσία τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τήν ὁποία θά ἔρθει ὁ Κύριος γιά νά πάρει τοῦς πιστοῦς Του στό Βασίλειο τῆς δόξας. Ἔτσι, λέγοντας τό αἴτημα «Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία Σου», ἐκφράζουμε τήν ἐπιθυμία μας νά βρεθοῦμε γιά πάντα μαζί μέ τόν Χριστό (βλ. Φιλίπ. 1,23) καί αἰσθανόμαστε, λοιπόν, ὅτι πρέπει νά ἐτοιμαζόμαστε γιά τήν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ, γιά νά ἀπολαύσουμε τήν Βασιλεία τῆς δόξας Του.

Ἡ Ἀκόμη τό αἶτημα «Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία Σου» ἐκφράζει τήν ἐπιθυμία μας νά βασιλευθοῦμε ἀπό τόν Κύριο καί ὄχι ἀπό τόν διάβολο.